

Літературна критика

Віктор Палинський

...ІНШИЙ ПАВЛЮК (ПРО КНИЖКУ ПОЕЗІЇ “ЧОЛОВІЧЕ ВОРОЖІННЯ”)

1. Прошкуючи до предмета

Творчість – це така робота для себе. Для Бога. І, радше, не піддається однозначним дефініціям. Нам здається: ідемо кудись, рухаємося, і ось-ось оця найбільша ілюзія стане реальністю саме в сьогоднішньому дні, саме зараз... Образ?! Але іще не час! Можливо, десь там, колись, зненацька?! Але якщо навіть “ні”, то все ж безупинно прагнемо... І таки якісь дива трапляються на тому шляху. Хоч і доводиться безперервно наздоганяти. Утім хіба можна наздогнати вітер? (Вловлюється відгомін алюзії із заповзятої американської класики). А вітер – він сам наздожене, кого заманеться, він добре знається на таких перегонах. І водночас цей вітрисько й сам непевний, як ілюзії. Саме так. Та вже не зупинимося...

2. Зближення із предметом

Павлюкові поетичні картини часу нерідко є, власне, позачассям: не уніфікованим, а із прив'язкою до конкретного образу, місцини, ситуації, а головне – ізчассям нашим, українським. Бачу в цьому оте “чоловіче ворожіння”, у перекладацькій роботі з яким не завше зарадять майстерність, досвід, культурницька обізнаність чи навіть медитативна творча адаптація. Тут, напевне, слід виструнити передусім певні потоки ментальної наповненості, аби зробити спробу скерувати відповідну енергетику в тексти реципієнта. І такі спроби перекладача в нашій книжці маємо. Не поодинокі. Суголосно. І навіть – понад те... Вдало. Подекуди мало не дослівний переклад усе ж має виразну канву (певен, що це йде від добротного знання мови та поезії Павлюка. А це: українсько-польського приятельського поетичного середовища).

3. Продовження зближення

...Хтось, безперечно, може покликатися у своїх аналітичних записках на засвоєні Павлюком традиції добірної української лірики ХІХ–ХХ століть та російської, європейської ліричної поезії цього ж періоду, приводячи навіть конкретні великі імена. Одначе основна “традиція” Павлюка – естетичний саморозвиток своєї творчої “нути” (Франкове). Не завше бездоганної (по-іншому не буває), але живої, спроможної відновлюватись і творчо еволюціонувати, рухаючись не лише по колу чарівливої, заколисувальної досконалості.

4. До основ предмета

...Подеколи уявляю собі художній переклад (можливо, і дещо дивно) як переведення за руку певної духовної сутності з одного енергетичного стану в інший. Долаючи часто якісь рівневі незбіги чи будь-які інші перешкоди. І тут, очевидно, справа не лише в мовностилістичних проблемах, а в адаптуванні ментальних аспектів або, здавалося б, нездоланної авторської нетотожності (автор-перекладач). І це – мистецтво. Плід творчості. А отже,

вдатний перекладач (так і хочеться назвати його провідником) – співтворець, пошуковець небуквальних структур. Звичайно ж – і сміливець у царині адекватного текстового поля.

Думаю, що Пастернакове “переклад повинен створювати враження життя, а не словесності” лише потверджує мої попередні припущення. Тобто власне авторова природа мала б насамперед переливатися в адаптований в іншу мовну систему та культуру текст....І все ж таки дар перекладача! І не просто популяризатора, а відданого, талановитого та постійного робітника в цій царині. Вдячним є випадок, коли автор таких людей знаходить, переконавшись, вочевидь, що “не буде поставлено між ним і його новими читальниками мутне скло”. На цьому шляху – і Павлюк, випробовуючи себе та своїх співтворців-перекладачів.

5. *Посутнісне*

Павлюкові поетичні міфологеми – це виписування своєї долі через інше бачення світу, через власні сумніви і тривоги. Через знаenzaцьке гріхопадіння. Через незламні часові перешкоди....Подеколи навіть ковтаючи скупу сльозу.

А життя йде швидше, аніж час,
Важко прикладаючись до щастя
В тих світах, де вже немає нас,
І у тих, де всім побути вдасться.

Поет ділиться із читачем. Своєю мовою. Собою! Не думаю, читальнику, що це все задля того, аби запобігливо потрафити тобі. Радше, аби потрафити в ритм твого дихання. Зустрітись безпомилково із тобою посеред невгавного гамору неспокійного натовпу. Така його поезія: версія своєї долі.

6. *Про сам предмет як такий*

Ігор Павлюк завдяки Тадею Карабовичу, популярному польському поетові та перекладачеві українського походження, перепровадив свої вірші до польського пошановувача, утіливши цей проект у книжці “Męskie wróżby” (Lublin: Wydawnictwo Episteme, 2013. – 64 s.). Тобто Павлюкові суттєво додалося (бо ж – окрема книжка!) до майже десятка європейських і неєвропейських мов, якими перекладено його поетичні твори. Т. Карабович розгонисто, на високій творчій хвилі захоплення і драйву від вдало віднайдених можливостей перекладацької самореалізації здійснив цей самобутній (зокрема у плані дизайну, оформлення й формату видання) задум.

Саме науковим аналітикам перекладацької творчості доречно зіставляти українські та польські тексти, занурюючись у конкретику “механізмів” цього перекладу. Я ж наведу кілька строф польською з різних перекладених поезій Павлюка, аби проілюструвати особливу точність не лише на рівні лексики та синтаксису, а й духу, що його нерідко називаємо “незбагненим началом”.

ASOCJACJE

Anioł, który się śmieje,

To już trochę bies.

Maski – malutki las.

Mądrość – to pierwsza starość.

Delikatność – to młodociany nóż.

Kobza – babcia gitary.

“Tak” – to wczorajsze “nie”.

Słońce – pogańska wieca.

Cukier – wesola sól.

Strzał – to cisza wieczna.

Bóg – to zapomniany ból...

POD NIEBEM UKRAINY)

Cicho. Bardzo cicho na Ukrainie.

Tylko wśród nocy gdzieśgdzie

To piosnki pożegnałno-słowicze,

To zielone jabłko upadnie.

To szablą śmiechu przyleci

Przodek z międzygwiazdowych stepów.

Koń połowiecki jeszcze się wypasa,

Ruski odszedł czy uleciał.
Z WIECZNEGO
A zorze są złote,
Jak drwa w ognisku.
Człowiek na krzyżu –
Krucyfiks na krucyfiksie.
Zielona krew płynie,

Cieknie z serca wiśni.
I wiek nowy idzie,
Jak młody Najwyższy.
On wszystko zrobił – i usnął
Tak jak człowiek.
Płynie rzeka po dnie,
A dno płynie w wieczność.

7. До предмета (остаточно)

Igor Pavlyuk – поет невиспіваної самотності. Серед незворушності людей та холодного світу... Серед своїх. Серед... Це, вочевидь, міцно пов'язано з рідним волинським середовищем. Тож його ліричного героя знічев'я в чужу мовну стихію не запроториш!.. Він сам мав би цього запрагнути. Т. Карабович добре це усвідомлює і не квапиться хапатися за все одразу, послуговуючись якимись стереотипами: він дочікується, добирає, вистежує поодинокі. Аби переспівати саме в атмосфері сакральної довіри. Ніби спонукає Павлюкового ліричного героя. Закликає.

Śnieg – jak gdyby sen.
Ich mechanizm “strzałkami” macha.
Cicho.
Aż da się słyszeć –
Jak przodek milczy we mnie.
Chcę jeszcze szaleć,
Żałować i chochać.
Może już niedługo.
To wreszcie obojętne.
Ten sen –
To na śmierć smutne przygotowanie,

Jak białe wino.
Jak kręgi po krwi,
Rozchodzi się sława poety.
Jak głos po krwi...
I zorze jaskrawo pałają.
Do trzewi starła się
Oś złotej planety.
Mnie –
Człowiekowi –
Tłoczno tu,
Nieludzko.

8. Насамкінець

...Не певен, чи Ігореві Павлюкові загрожує всенародна стихійна любов: за всієї своєї позірно безоглядної демократичності він усе ж більше тяжіє до незалежної естетської шляхетності та промовисто-доглянутої, виписаної чуттєво-інтелектуальної метафори. А ось європейськість незнівельованого, здійно адаптованого тексту з кореневим національним колоритним образом може надати йому непроминальної популярності окремішнього прохідця, а творчості назагал – таємничого шарму іншості. Такого собі бувальця серед літературних парадоксів сьогоднішнього українського дня... І неукраїнського!

Насправді про його вірші можна сказати, що пишуться вони талановито. Отже, і перспектива нових талановитих перекладів цілком очікувана. Тим паче що фіксується вже певна Павлюкова впізнаваність європейським читачем і доскіпливим літератором-профі.

9. P. S.

...Нам нині вкрай не вистачає літературних перекладів мовами народів світу (хоча б найпоширенішими). А в цьому напрямку існує великий інтерес нашої великої європейської нації. Але чи є до таких культурницьких промоцій інтерес владомощців?! Отож бо! А кажете, у нас Нобелівських лауреатів немає!..

Отримано 10 жовтня 2013 р.

М. Львів

